

Filosofování - způsoby

Vývoj žádné vědy sice nelze redukovat na ustavičné přidávání nových poznatků k dosavadním, ale přece jen je v každé vědě možné vypracovat jakousi základnu (platnou pro tu kterou dobu, zajisté, v dějinách dochází k významným změnám každé takové základny), kterou musí každý nový adept té disciplíny zvládnout. Každý pokrok v bádání musí s takou základnou počítat a musí z ní vycházet. Ve filosofii není nic takového možné, anebo jen ve velmi vzdálené podobě. Základním požadavkem, kterému musí být práv každý nový adept filosofie, může být hned vícero takových „základen“, a ty základny nemusí být navzájem zcela kompatibilní. Je dokonce možné, že někdo může filosoficky vycházet z jedné základny, aniž by cítil vnitřní potřebu se vyrovnat s takovou nekompatibilitou, a může se spokojit jen s jakousi všeobecnou obeznámeností s růzností hlavních filosofických východisek i zaměření, aniž by se nutně musel pouštět do jejich důkladného studia. Situace je dokonce ještě komplikovanější v tom smyslu, že je možno je velmi těžko rozhodnout, co vsutku náleží do tzv. současné filosofie a co jsou je nějaké relikty filosofii starších, náležících k dobám již uplynulým. Ta nesmírná rozmanitost filosofických přístupů a dnes už velká nadprodukce nové filosofické literatury je pro jednotlivce nezvládnutelná, takže určitý výběr je naprostou nutností. A každá takový výběr, nemá-li být jen nahodilý, se musí řídit nějakými zásadami, které jsou neoddelitelné od vlastních filosofických pozic. Kdo takové pevné vlastní pozice nemá, tomu chybí měřítko, pro smysluplnou a také efektivní selekci nezbytné. Každý filosof si vybírá druhé filosofy podle toho, jak ho dokáží inspirovat k jeho vlastnímu myšlení (což nemusí nutně znamenat, že půjde v jejich stopách – inspirací může být pro filosofa i myslitel, které jej provokuje s třeba i odpuzuje – důležité je, aby se to dělo na patřičné úrovni). A ještě jedna věc je velmi důležitá: jinak čte druhé autory filosof-tvůrce, jinak filosof-interpret. Interpret musí být vůči druhému mysliteli, jímž se důkladně zabývá, co nejbliže, musí mu pozorně naslouchat (pozorně jej číst), musí své vlastní myšlení krotit a brzdit, musí se „svému“ mysliteli jakoby odevzdat, být mu práv, vykládat jej co možná jím samým. To vše filosof-tvůrce nových pojetí dělat a respektovat nemusí, protože on u druhých myslitelů hledá jen to, co může k vlastní myšlenkové práci nějak použít, zužitkovat to jako materiál k vlastní stavbě, nikoli k restitucím jiných, cizích myšlenkových koncepcí.

(Písek, 071226-2.)